

Dekadni bilten vodnobilančnega stanja kmetijskih tal v Sloveniji 1. do 10. maj 2011

OBVESTILO

Preskrbljenost kmetijskih tal z vodo je trenutno najslabša na obalnem območju, še posebno v višjih predelih Slovenske Istre, kjer kmetijskih površin ne namakajo. Podobno je tudi na Goriškem in zlasti na Vipavskem, kjer je k izsuševanju v pretekli dekadi prispevala še močna burja. Tudi v drugih delih Slovenije je ponovno izražen primanjkljaj vode v tleh. Pridelovalci na splošno poročajo, da je zaradi sušnih razmer vznik spomladanske setve počasnejši, moteno je tudi presajanje sadik na prosto. Tokrat je izjema le SV Slovenija, kjer se je stanje preskrbljenosti tal z vodo začasno nekoliko popravilo.

METEOROLOŠKE RAZMERE

Prva majska dekada je bila kljub začetnim štiridnevni obdobjem dežja precej suha, razen na skrajnem severovzhodu. Tudi zadnje kratkotrajno deževje 8.5. nam tudi ni dalo večje količine padavin. Na Štajerskem in Dolenjskem je v celotni dekadi skupaj padlo 10 mm dežja, v Prekmurju nad 20 mm (Murska Sobota 30 mm), Na SV so za 20 % presegli dolgoletno povprečje, zahodna Slovenija pa je bila deležena manj kot četrtno dolgoletnega povprečja količine padavin. Po začetnem dežju se je predvsem na vzhodu precej ohladilo, jutranje temperature zraka so bile v večini okrog 0 °C, na izpostavljenih legah celo pod 0 °C. Povprečna dekadna temperatura zraka na Štajerskem in v Prekmurju je bila za več kot 1 °C pod dolgoletnim povprečjem. Zahodni del je bil za 1 °C bolj ogret, skrajni zahod Primorske ter Tolminska pa tudi za več kot 1 °C. Sončnega obsevanja je bilo povsod po državi več kot v dolgoletnem povprečju, vzhodna polovica države je prejela tretjino, zahodna pa dve tretjini več sončnih ur.

petek	sobota	nedelja	ponedeljek
23 / 12	24 / 11	18 / 12	14 / 6

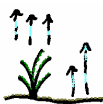

STANJE RASTLIN

Padavine so v prvih dneh maja začasno popravile založenost tal z vodo v vzhodni in severovzhodni Sloveniji. Ob koncu dekade se je voda v tleh ponovno približala meji težje dostopnosti za rastline. Trenutno ozimna žita še niso v vodnem stresu, klasijo, oziroma so tik pred cvetenjem. Koruza je večinoma razvila tretji list. V začetnih fazah razvoja je zaradi plitvih korenin in pretežno nepokritih tal bolj izpostavljena vodnemu stresu v površinskem sloju tal. Slabše je stanje na osrednjem Štajerskem in Celjskem, kjer se je talni vodni rezervoar hitreje izčrpal. Voda v tleh je bila večji del dekade že težje dostopna, posevki žit so bili v vodnem stresu, podobno tudi druge kmetijske kulture, predvsem kuruza in zelenjadnice. Te je svetovalna služba priporočala redno namakati. Tudi v osrednji Sloveniji je talni vodni rezervoar precej izčrpan, podobno kot v drugih delih države so najbolj izpostavljene kmetijske rastline s plitvim koreninskim sistemom. Razvoj ozimin zaostaja za SV delom Slovenije. Trenutno klasi ječmen, pšenica še kolenči, klasov še ni opaziti niti pri zgodnejših posevkih. Zgoden krompir je začel razvijati grmičke, na splošno pa vznik krompirja zaradi sušnih razmer močno zaostaja. Pomanjkanje vode v tleh vpliva na počasnejši vznik kuruze. Tudi pridelovalci zelenjave poročajo, da vznik spomladanske setve zamuja. Brez namakanja je praktično nemogoče presajanje sadik na prosto, zato številni čakajo na padavine, ki jih po napovedih lahko pričakujemo v sredini prihodnje dekade.

Na Obali stanje pomanjkanja vode v tleh postaja kritično. Vegetacijski primanjkljaj vode je že presegel 150 mm, 15 mm padavin od začetka vegetacijskega obdobja, ne dosega 25 % povprečnih vrednosti. Meritve vsebnosti vode v tleh kažejo, da se ta približuje točki venenja. V nižjem priobalnem delu posevke namakajo, v višjih predelih Slovenske Istre, kjer ni namakalne vode, pa izsušenih tal ni mogoče niti primerno pripraviti, še težje pa zasejati oziroma zasaditi z vrtninami. Sušni stres kaže posledice tudi na sadnem drevju. Sadjarji poročajo, da mladi plodiči na najbolj ogroženih predelih odpadajo.

Tudi na Goriškem se je primanjkljaj vode v zadnjih desetih dnevih močno povečal, podobno tudi na Vipavskem, kjer je izsuševanje več dni stopnjevala še močna burja.

IZHLAPEVANJE IZ TAL IN RASTLIN

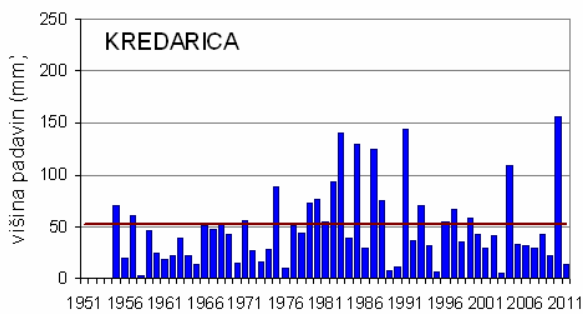
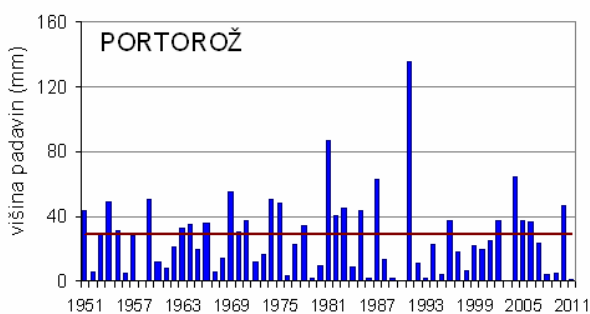
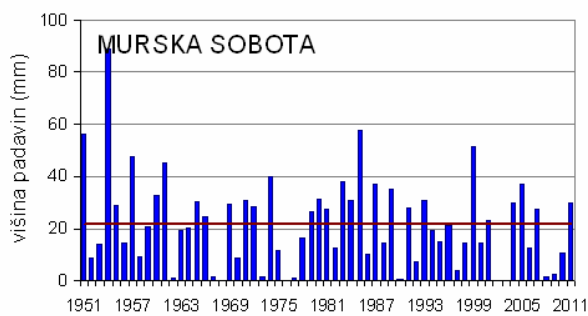
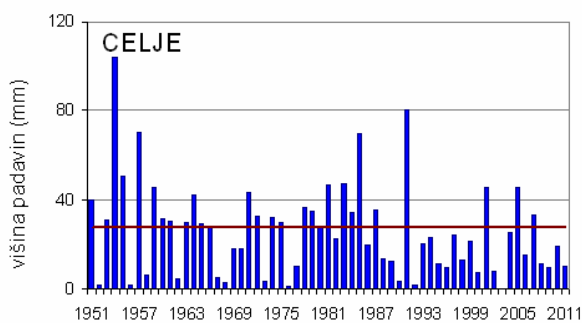
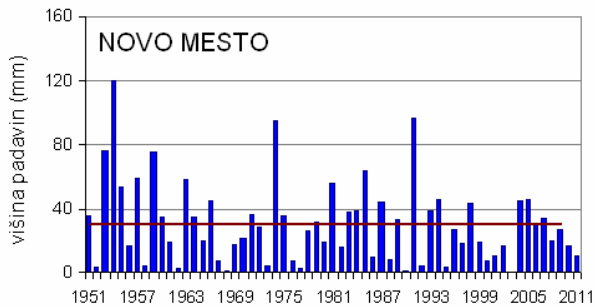
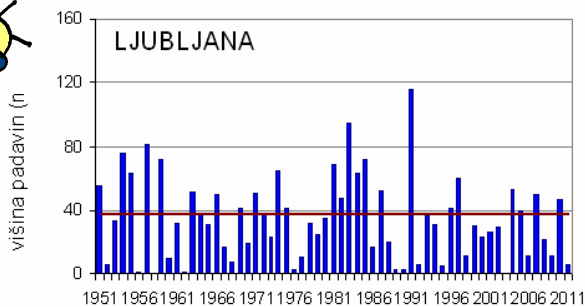
Zaradi oblačnosti in nižjih temperatur zraka v prvih dneh maja so se tudi vrednosti izhlapevanja znižale na okrog 2 do 3 mm, razen na Primorskem in Obali, kjer so vrednosti še vedno presegale 4 mm, v štirih dneh več kot 5 mm. Z otoplitvijo v drugem delu dekade so se tudi vrednosti izhlapevanja drugod po Sloveniji zvišale na 4 mm.

VODA V TLEH

Na Primorskem, Obali in osrednji Sloveniji padavine niso zadostovale za napolnitev vodnega rezervoarja. Na Štajerskem in v Prekmurju, je vodna bilanca od 1.5. spet pozitivna (Murska Sobota 25 mm, Maribor 15 mm), drugje pa je vodni rezervoar količino padavin z izhlapevanjem izgubil v nekaj dneh. Dekadni primanjkljaj vode se je gibal od 30 do 40 mm, na Obali 50 mm.

Višina padavin prve dekade maja v letih od 1951 do 2011 v primerjavi z dolgoletnim povprečjem ponazorjenim z rdečo črto

Povprečna dnevna vsebnost vode v tleh in padavine: Celje, 1. 3. – 11. 5. 2011

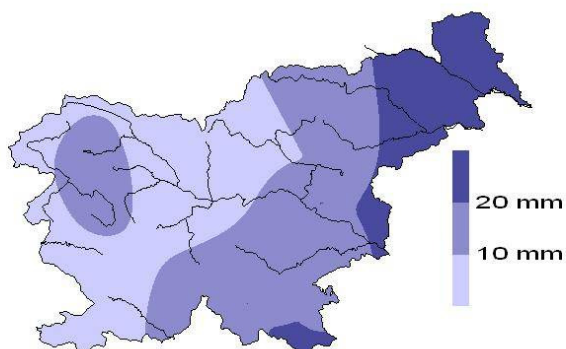
Pk = zgornja meja vode v tleh

50% (Pk-Tv) = spodnja meja rastlinam dostopne vode v tleh

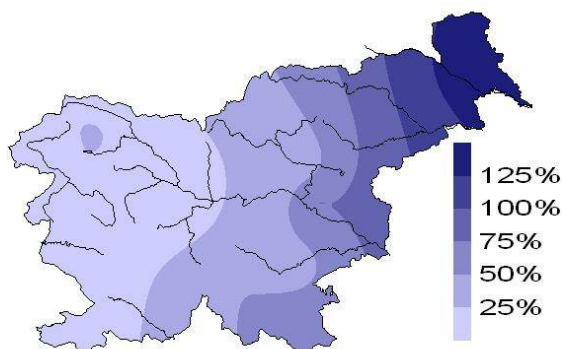
Tv = rastlinam nedostopna voda v tleh

Višina padavin v prvi dekadi maja 2011 (1. 5. – 10. 5. 2011)

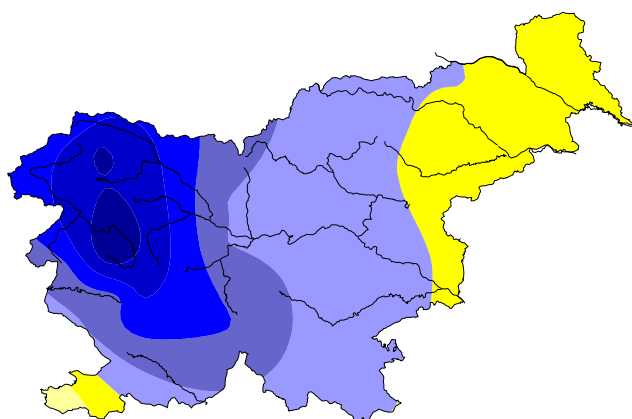
Višina padavin se je od vzhoda z več kot 20 mm zniževala proti zahodu, kjer je na Obali padla le zanemarljiva količina dežja. Dolgoletno povprečje je bilo doseženo le na vzhodu države, na skrajnem vzhodu pa tudi preseženo. Zahod je bil zelo suh, saj ni prejel niti četrtno količine padavin dolgoletnega povprečja.

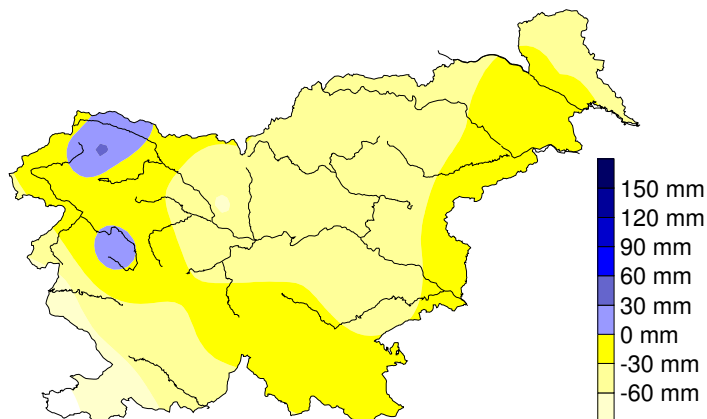
VODNA BILANCA označuje razliko med količino padavin in potencialno evapotranspiracijo.

Vrednosti, ki opisujejo stanje vodne bilance v letošnjem aprilu so bistveno nižje od dolgoletnega povprečja. Razen dveh manjših območij v severozahodni Sloveniji, ki opisujeta stanje na višji nadmorski višini je aprilsko vodnobilančno stanje v Sloveniji negativno, kar kaže na sušni režim. Še poostreno sušno stanje je prisotno v širši osrednji Sloveniji, na njenem jugozahodu in skrajnem severovzhodu.

Povprečna vodna bilanca za april v obdobju 1971-2000

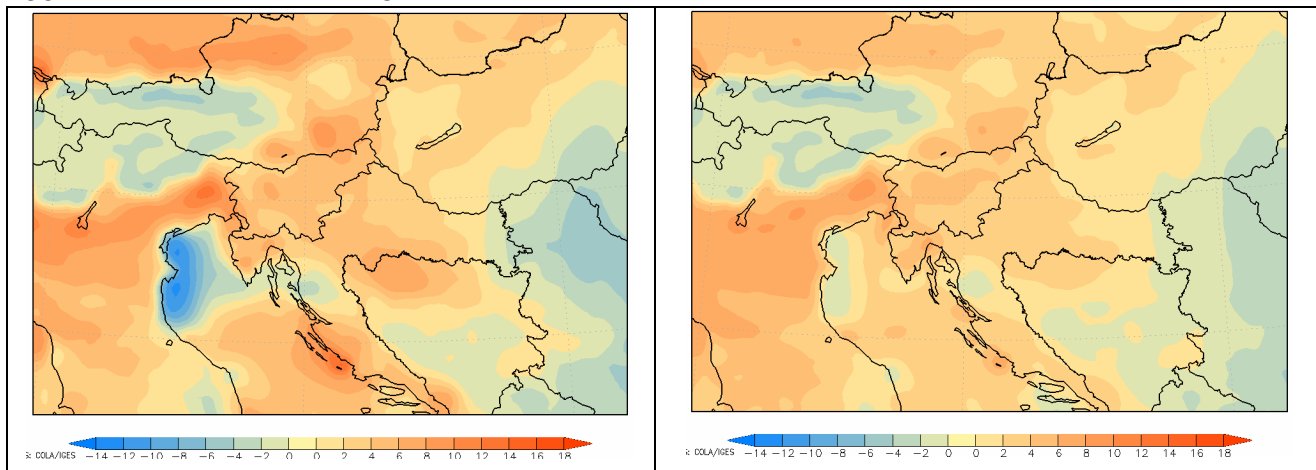
Vodna bilanca za april 2011

PREGLED STANJA S POMOČJO NUMERIČNEGA MODELA NMM

Model NMM je računalniško orodje, namenjeno predvsem za napovedovanje vremena. Za potrebe agrometeorološkega dekadnega biltena pa pripravljamo simulacije vremena za preteklo obdobje, zato kot osnove za izračune ne uporabljamo napovedi vremena, temveč analize preteklega vremena. Za analizo dolgoletnih povprečnih vrednosti uporabljamo na naše področje prilagojen arhiv ponovnih analiz vremena Evropskega centra za srednjeročne prognoze vremena za obdobje 1989-2010. Več informacij je na voljo v prvi številki biltena za leto 2010.

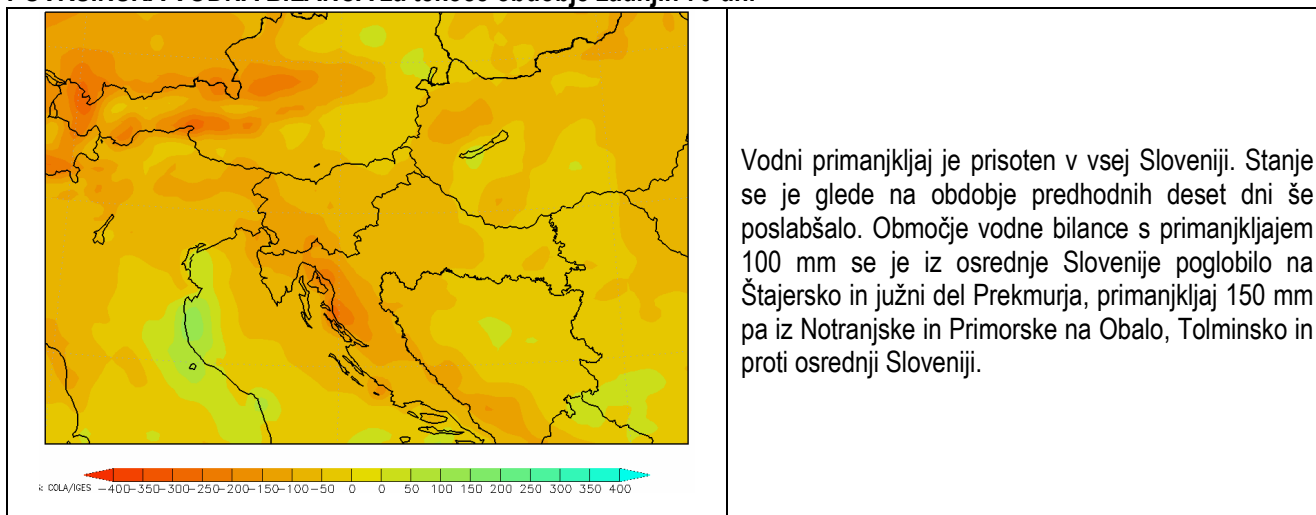
VSOTA EFEKTIVNIH TEMPERATUR ZRAKA

Odstopanje vsote efektivnih temperatur zraka nad pragom 5 °C od 1. januarja do 10. maja 2011 (levo) in od 1. aprila do 10. maja 2011 (desno) od modelskega povprečja za isti časovni obdobji v letih 1989–2010.

Obe simulaciji kažeta na pozitivni odklon akumulacije temperature zraka nad pragom 5 °C na območju Slovenije. Akumulacija temperatur zraka od 1. januarja kaže, da so vrednosti še vedno nad povprečjem. Glede na predhodno obdobje je sedaj akumulacija povečini nižja za en stopinjski razred. V osrednji Sloveniji je stanje nespremenjeno. Akumulacija temperatur zraka od 1. aprila pa je povsod po državi nižja za en stopinjski razred, razen v Prekmurju, kjer je nižja za dva stopinjska razreda.

POVRŠINSKA VODNA BILANCA za tekoče obdobje zadnjih 70 dni

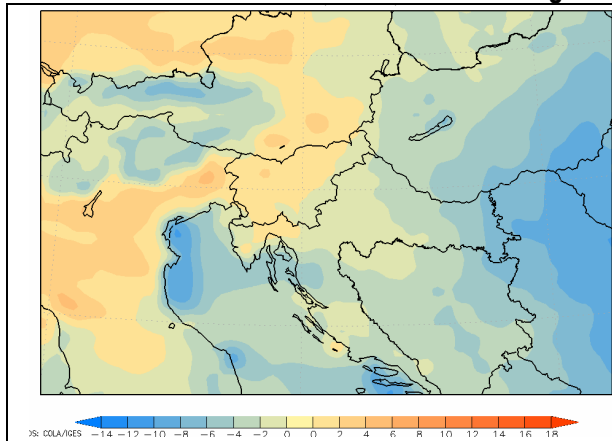

Vodni primanjkljaj je prisoten v vsej Sloveniji. Stanje se je glede na obdobje predhodnih deset dni še poslabšalo. Območje vodne bilance s primanjkljajem 100 mm se je iz osrednje Slovenije poglobilo na Štajersko in južni del Prekmurja, primanjkljaj 150 mm pa iz Notranjske in Primorske na Obalo, Tolminsko in proti osrednji Sloveniji.

IZGLEDI ZA PRIHODNIH DESET DNI

Numerična simulacija vremena omogoča tudi napovedovanje za nekaj dni vnaprej. Pri napovedi analizam preteklega vremena dodamo še računsko napoved za prihodnjih deset dni in dobimo izgled za stanje, ki ga pričakujemo ob izdaji naslednjega biltena. Na enak način kot pri oceni trenutnega stanja tudi napoved podajamo kot odstopanje od dolgoletnih povprečnih vrednosti (za obdobje 1989-2010).

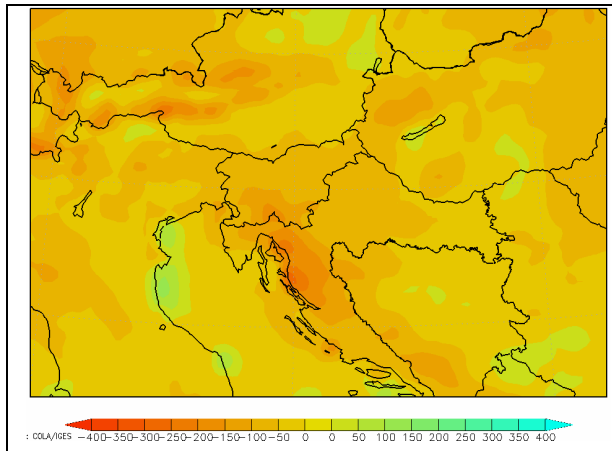
VSOTA EFEKTIVNIH TEMPERATUR ZRAKA z izgledi do 20. maja 2011

V tekoči dekadi pričakujemo v večjem delu države temperature zraka podobne dolgoletnemu povprečju. Na Obali, Dolenjskem, jugu Štajerske in v Prekmurju pa se bodo za en stopinjski razred spustile pod dolgoletno povprečje.

Na sliki je narisano odstopanje vsote efektivnih temperatur zraka nad pragom 5 °C od 1. aprila do 20. maja 2011 od modelskega povprečja za isto časovno obdobje v letih 1989–2010.

POVRŠINSKA VODNA BILANCA za 70-dnevno obdobje z izgledi do 20. maja 2011

Stanje površinske vodne bilance se bo po pričakovanju tudi v naslednjem 10-dnevnem obdobju slabšalo. Največja odstopanja bodo na jugu države, kjer se pričakuje odklon od --100 do --150 mm, v ostalem delu države pa do --50 mm.

Na sliki je prikazano pričakovano odstopanje vodne bilance za 70-dnevno obdobje do 20. maja 2010 od dolgoletnega povprečja za enako obdobje v mm.

Zahvala: Pripravo produktov je s sofinanciranjem omogočila EU preko programa Transnacionalnega sodelovanja v JV Evropi.